

Úttalan utakon

Tikkasztó ősz a bengáli alföldön: Kalkutta vasárnapi csöndje ölel körül bennünket. A város közepén kis kövezett víztározó, néhány ember pihen, egy család biciklin érkezik, mi is itt várakozunk a következő megpróbáltatásra: vonatra kell szállnunk. Indiában a felszállás legalább olyan körülményes, mint a leszállás, minden lépésért meg kell küzdeni.

Az idilli csöndből vissza a városi forgatagba: keleti hangulatú, rozszant buszunk száguld át a Hoogly-folyó hídján. A parton bráhmanák mondják fohászaikat, odébb asszonyok mosnak, mi pedig a hatalmas pályaudvar emberfaló torkába veszünk. Elült a zsvajgás, meglettük a helyeinket, s lassan, alig félórás késéssel kigördül a vonat a városból, ki az alkonyodó vidékre, észak felé. Dardzsilingbe visz utunk, ahová szinte minden magyart húz a szíve. Próbálunk pihenni az éjszakai vonatúton, s reggel tájt érünk arra a csomópontra, ahonnan a játékvasút visz tovább. Dardzsilingbe kétféleképpen lehet eljutni, közúton és vasúton. Mi a vonatot választottuk. A játékvasutat az angolok felejtették itt, s azóta nem sok javítás történt a vonalon. Persze az állomáson senki sem tudja, hogy aznap indul-e járat, vagy ha indul, hol lehet jegyet venni rá. Végre sikerül minden akadályt legyőzni, s kettőnknek másfél állóhelyet szereznünk az egyik vagonban. Nyakunkban a fényképezőgép, lábunk alatt a csomagunk, tarkónkon a tömeg lehelete, de nagyon szívélyesek, ha idegent látnak. Innen már csak hetven kilométer az út, amit a vonat röpke kilenc-tizenegy óra alatt tesz meg ha megteszi. Kétezer méter a szintkülönbség, s gyakran önmaga alá forduló kanyarokkal tarkított a pálya. De így sokkal romantikusabb mint a szintén angol maradvány terepjárón, nem? Végre kipöfékel a kis gőzös, s alig negyed óra múltán megállunk vizet vételezni. A vasút mellett egyik-másik kalyiba szó szerint karnyújtásnyira van, s a falusi legények gyakran versenyt futnak vonatunkkal. Hamarosan adódik a mozdonyon, amit a masiniszta néhány madzag és egy fólia szatyor segítségével ügyesen megold. Kis idő múlva a kalauz felveszi az ebédrendelést: félúton, mikor majdan megállunk, ki kér vegetárius étkeket? De erre már nem kerül sor, mert a meredek sziklafalak között kanyargó szerelvény egyszer csak a szokásosnál is nagyobb csikorgással megáll: kisiklott a mozdony! Ez az utazó közönségnek láthatóan örömeire szolgál: szaladnak fényképezkedni, mindenki elégedett és türelmes, csak mi vágunk fancsali képet mi szeretnénk időben célhoz érni. Merészen elhatározzuk, hogy busza szállunk s hamarosan jön is egy busz, ami nem vett fel bennünket, majd a másik, ami felvesz, de borsos árat szeretnének. Az utastársak figyelmeztettek, nehogy ráfizessünk. A busz észvesztő sebességgel kanyarog a szerpentinon, s igen figyelmesek a sofőrök egymás iránt: mindig a fölfelé menőnek van elsőbbsége. A szűk ülések az apró természetű indiaiakhoz vannak méretezve, de a zsúfoltság miatt amúgy sem férnénk kényelmesen. Igen, egy népes országban meg kell tanulni szorosabban együtt élni, együttműködni. Egzotikus falvak sorakoznak a lejtőn, míg az egyik kanyarnál óriási csörömpölés a busz faránál: kiesett a hátsó híd. Mint süllyedt bárkáról, kikászálódunk a megfeneklett buszból, s gondolkodunk, valóban el kell-e jutnunk Dardzsilingbe? De már csak néhány kilométer a város határa, nekivágunk hát gyalog. Kristálytisza a levegő, még a lemenő nap sugarai is parázslóak, viszont az árnyékban már hűvös van: több mint kétezer métert emelkedtünk. Megfáradt utunk egy lámaista kolostorba vezet, ahol a másnapi nagy táncünnepségre készülődnek, minket is meghívnak. Szívélyesen fogadna, s a rend dzsipjével elvisznek egy belvárosi szállóhoz. Gyors elhelyezkedés után belevetjük magunkat a lámpafényes forgatagba, de a hűvös hegyi vidéken az élet hamarabb véget ér, mint a forró városokban. Másnap másik szállót keresünk, s egy kísértetfogadóban kötünk ki, ahol nemcsak vendég nincs, de recepció sem, ellenben az ajtót többször ránk zárták, hol kívülről, hol belülről. Mindettől függetlenül, vagy talán éppen ezért, varázslatos a hangulat. Mindenki látja, hogy idegenek vagyunk s mikor megtudják, hogy magyar földről jöttünk, szinte mindenki mondja: igen, itt van valaki magyar. A város az angolok nyári rezidenciája volt, fantasztikusan tagolt hegyvidéki település, ezeryi sikátorral, hamisítatlan magaslati hangulattal. Másnap felkeressük kolostorunkat, egész napos program keretében lejtik rituális táncaikat a szerzetesek. Dél tájban a szünetet kihasználva bolyongunk a több emeletes, hatalmas kolostorban, olyan imatermekbe is belesve, ahová talán nem volna szabad belépniük. Az egyik folyosón már-már csukódik egy ajtó, de még beférünk: szerencsénkre. Hívatlanul is mi lettünk Magyarország képviselői a fogadáson, ahol mindenféle náció képviseltette volt. Az asztalnál roskadáig rakott tálak: rizsek, saláták, mártások, főzelékfélék és hústelekek. Abból nem kérünk, vegetáriusok vagyunk! mondom, mire szinte sértődötten biztosítanak bennünket, hogy semmiféle erőszakkal járó táplálék nem került felszolgálásra, a fogadás szigorúan vegetárius. Délután folytatódik a táncünnepség, a zenészek méltóságteljes vonulással foglalják el helyeiket, megszólalnak a torokhangú énekesek, a gigantikus kürtök és dobok. Termékenység-táncot is lejtenek a táncosok, de a legnagyobb sivalkodás a hulladékok táncát fogadja. A színpompás kosztümök éles ellenpólusai az egyszerű, vöröses szerzetesöltözéknek. Ahogy hátrafordulok, érdekes látványra leszek figyelmes: szerzetesek egy kisebb csoportja elkülönítve, egy ketrecből nézi a mulatságot. Ott ül a kolostor kis buddhája, mellette a főlámák és egy öltönyös jenki, a rá jellemző nyegle tartással és sötét napszemüveggel. Vajon miért épp ő került ilyen közel a tűzhöz? Másnap reggel megszemléljük a Kanchendzönga 8597 méter magas csúcsát fantasztikus távlat, s már a távoli látvány is fölemeli az ember tudatát. A lejtős, hegyoldali sétány tovább vezet egy menekült-faluhoz: tibetiek élnek s dolgoznak itt. Szőnyegszövés, papírkészítés, fonás-szövés, rézművesség s megannyi kézműves tevékenység. Mintha egy más országba értünk volna, jóllehet csak néhány száz méterrel sétáltunk odébb. Útban visszafelé a bazár egyik kioszkjában veszünk gyertyát a menetrendszerű esti áramkimaradás ellen, s ekkor tudjuk meg, hogy az ilyen holmit errefelé hold-pálcikának nevezik, ami talán az este világító égítést és a finom illatú füstölőpálcika keresztkezéséből született. Tovább sétáltunk végre a célállomásunk felé, Körösi Csoma Sándor síremlékéhez. Szépen ápolt kert az észak felé vivő út mentén, a sírok a smaragd teaültetvényekre néznek, meg a messzi távolba. A nagy magyar síremléke állami emlékmű, körötte fekete vaskorlát, mögötte a falon a megemlékező táblák, köztük a mesteremé is. Aztán utunk a környék egyetlen Visnu-templomába vezet a piac melletti városrészben. Hátha azért ér ennyi bonyodalom bennünket, mert nem ide, a jóságosokat oltalmazó Isten templomába látogattunk el először? Sebj, másnapra már megváltottuk jegyünket Kathmandu felé, s mivel így talán már az isteni áldás is rajta van látogatásunkon, bizonyára semmi bonyodalom nem lesz. De hát ember tervez, Isten végez & alig indult el a buszunk, az első kilométerek után máris defektet kapott. A pótjáratra órákig kellett várni, de mire az alföldre értünk

volna, kiderült, hogy politikai demonstráció miatt egy kidöntött óriásfával eltorlaszolták az utat, ráadásul sztrájk is volt, s kimaradt az a járat, amivel tovább kellett volna jutnunk. Igaz, a Kathmandu felé vezető utunknak még csak az elején jártunk&Erdei Levente